

Για τη σημερινή αρχιτεκτονική συγκυρία

Τάσος Μπίρης - 07/06/2021

Παρατηρήσεις, Σκέψεις, Διερωτήσεις

Παρακολουθούμε τον τελευταίο καιρό τα τεκμηριωμένα -αλλά και αρκετά οργισμένα- άρθρα του αρχιτέκτονα-Καθηγητή Πάνου Εξαρχόπουλου στο Archetype και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για σημαντικά επίκαιρα προβλήματα της αρχιτεκτονικής μας, ειδικά σε αναφορά με ιστορικές ή σύγχρονες δημόσιες εκφάνσεις της. Ως πρόσφατο παράδειγμα σχετικά με τη δεύτερη περίπτωση, αναφέρω το άρθρο του ίδιου «Τα "πάθη" της μοντέρνας ελληνικής αρχιτεκτονικής»¹.

Ψάχνοντας λοιπόν με αυτήν την αφορμή στο αρχείο μου για ανάλογες παλαιότερες παρεμβάσεις του, καθώς και εκείνες άλλων συναδέλφων (ακόμα και ξεχασμένες δικές μου), έπεσα πάνω σε ένα κείμενο γραμμένο και δημοσιευμένο -επίσης από τον αγαπητό φίλο και συνάδελφο- το 2017². Κείμενο, του οποίου κάθε ξαναδιάβασμα λειτουργεί για εμένα ως επαναλαμβανόμενη πολύτιμη προσωπική εμπειρία που δεν ξεχνιέται. Βεβαίως, το 2017 απέχει μόνο 4 χρόνια από το 2021. Εντούτοις, παρατήρησα ότι ο Εξαρχόπουλος (του παλαιού αυτού κειμένου) παρουσιάζοταν μέσω της γραφής του, ήρεμος, διαλεκτικός και -όπως πάντα- γνώστης των αρνητικών και θετικών πλευρών της ελληνικής πραγματικότητας.

Γι' αυτό -μάλλον- δεν προοιωνίζε τον σημερινό Εξαρχόπουλο. Ίδιο μεν (όπως το 2017) ως προς την εξαιρετική γνώση τού θέματος που τον απασχολεί, αλλά και διαφορετικό, λόγω της «εμπόλεμης κατάστασής» του σε αναφορά με πολλά και ποικίλα που συμβαίνουν πια κυρίως στη δημόσια αρχιτεκτονική του τόπου.

Όπως ήδη ανέφερα, δεν πιστεύω ότι έχει περάσει τόσοσ καιρός από το 2017 μέχρι σήμερα, ώστε όλα να έχουν αλλάξει δραματικά. Παρόλα αυτά, ο συγκεκριμένος σοβαρός, μετρημένος στα λόγια αρχιτέκτονας, νομίζω ότι είχε -και έχει- δίκιο, **τότε** για την ηρεμία του και **τώρα** για την οργή του!

Πάντως, στο κείμενο του 2017, αν και περιέγραφε ακριβοδίκαια, με **νηφαλιότητα**, κυρίως με **θετικό πνεύμα** και ορθή αντίληψη του μέτρου, συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό παράδειγμα, στην ουσία μέσω αυτού αναφερόταν και σε γενικότερα ιδιότυπα γνωρίσματα της ελληνικής αρχιτεκτονικής. Και έτσι απέδιδε σε **συλλογικές** (και όχι μόνο σε **προσωπικές**) εκφάνσεις της, ιδιαίτερη σημασία και εγκυρότητα. Σημασία και εγκυρότητα που λειτουργούσε **ενισχυτικά** και **προς όφελος** αυτής της εντόπιας αρχιτεκτονικής, αλλά και των δημιουργών της.

Ήταν όφελος παιδαγωγικό. Ωστε ακόμη και ο μη αρχιτέκτονας αναγνώστης μπορούσε -κάπως- να τη γνωρίσει και να την οικειοποιηθεί σύμφωνα με τις δυνάμεις και τις δυνατότητές του.

Ταυτοχρόνως ήταν και **όφελος κοινωνικό-ενωτικό.** Το οποίο -ενδεχομένως- περιόριζε την (διαρκώς αυξανόμενη κατά τα επόμενα χρόνια μέχρι σήμερα) απόσταση ανάμεσα στην αρχιτεκτονική, τους αρχιτέκτονες και τον ευρύτερο κοινωνικό χώρο. Και κατά συνέπεια, ένας τρόπος ώστε αυτή η -πλην εξαιρέσεων- πανταχόθεν βαλλόμενη τέχνη μας να απαλλαγεί σταδιακά από θετικούς, ή αρνητικούς, ή παραπλανητικούς «μύθους».

Όσο για σήμερα, πιστεύω ότι μια **«νέα στρατηγική» ήπιας αλλά και αιτιολογημένης ανάδειξης του «καλού καγαθού»** σε αναφορά με την αρχιτεκτονική, μπορεί να αποτελέσει καταλυτικής σημασίας θετική παρέκβαση από τα «συνηθισμένα», ειδικά ως προς την εξέλιξη της -ισχύουσας σε αυτήν- «τάξης πραγμάτων», όπως εξηγώ στη συνέχεια.

«Καλή» αρχιτεκτονική:

με «μέτρο» / με «γνώση» / με «ενσυναίσθηση» / με «κοινωνική ευαισθησία» / με «έμπνευση» / με «κάλλος».

«Αγαθή» αρχιτεκτονική:

με «μέτρο» / «ευπρόσδεκτη» / «ενωτική» / «χρήσιμη» / «συλλογική» / «οικεία» / «ανθρώπινη».

Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, νομίζω ότι οι -συνεχείς, χωρίς αίσθηση του «μέτρου», **«δημόσιοι καβγάδες»**, τόσο για την «καλή» όσο και για τη «μη-καλή» αρχιτεκτονική, συνήθως παρέχουν χρόνο και χώρο για ευρεία αποδοχή της δεύτερης. Λειτουργώντας ταυτοχρόνως προς όφελος ακόμα πιο προβληματικών εκφάνσεών της, προκειμένου αυτό το «χειρότερο» να μπορέσει να οργανωθεί, να υλοποιηθεί γρήγορα και με την ησυχία του, πριν καν καταλάβουμε τι συμβαίνει....

Επίσης πιστεύω ότι -παρά τα κακοπαθήματά της- η αρχιτεκτονική ορθό είναι να **υλοποιείται** ως εμπράγματη εφαρμογή (ακόμη και εάν είναι «μη-καλή»). Θέτοντας όμως εθελουσίως τον εαυτό της στον έλεγχο της κοινωνίας, ώστε να **πιστώνεται τα «καλά» και να χρεώνεται τα «μη-καλά» πεπραγμένα της.** Και έτσι να μην «τσουβαλιάζεται», είτε ως πεπαλαιωμένη, είτε ως ψευδο-ανανεωτική, είτε ως οιοδήποτε άλλο στερεότυπο, όπως το (προηγούμενο) γνωστό «δίπολο».

Γιατί, χωρίς **υλοποιημένη «καλή»** (ακόμη και «μη-καλή») αρχιτεκτονική, δεν μπορεί να υπάρξει θεωρία και κριτικός λόγος και διάλογος για την αρχιτεκτονική. Εξίσου δεν μπορεί να υπάρξει διδασκαλία ή εξέλιξη της αρχιτεκτονικής.

Ας μην ξεχνάμε λοιπόν **αυτά που είχαμε και έχουμε**, καθώς είναι και στις δυο περιπτώσεις χρήσιμα ως διδακτικά παραδείγματα. Ας τα θεωρήσουμε ως στοιχεία του ατομικού και συλλογικού εαυτού μας και της εξέλιξης μέσα στον χρόνο, τόσο της ατομικής όσο και της συλλογικής αρχιτεκτονικής μας. Τέλος, ας εντοπίσουμε τις θετικές ή αρνητικές εκφάνσεις της μέσω δημόσιου κριτικού (ταυτοχρόνως και δίκαιου) λόγου και αντίλογου. Για να τις αποδεχθούμε, να τις βελτιώσουμε, ή να τις απορρίψουμε, αλλά και στις δυο περιπτώσεις ως **δικές μας -και υπ' ευθύνη μας- δημιουργίες**, όχι ως ξένα «δάνεια».

• Μερικές παρατηρήσεις, σκέψεις, διερωτήσεις.

Τηρουμένων των αναλογιών, έχω βιώσει και εγώ «στο πετσί μου» (δηλαδή στην εφαρμογή της αρχιτεκτονικής) παρόμοια προσωπικά ή συλλογικά κακοπαθήματα με όσα προηγήθηκαν.

Για παράδειγμα, **«Δημαρχείο Θεσσαλονίκης»:** Διαγωνισμός 1987, ολοκλήρωση εφαρμογής της μελέτης 2010, δηλαδή μετά από 23 χρόνια(!). Θυμάμαι ότι, σύσσωμη η Θεσσαλονίκη απαιτούσε: **«Να γκρεμιστεί(!), γιατί είναι «Το Τείχος» -δηλαδή το φράγμα- που μας κόβει τον καθαρό αέρα όπως μας έρχεται από τα γύρω βουνά ή τη θάλασσα. Και έτσι δεν μπορούμε να αναπνεύσουμε»(!).**

Επίσης: **«Πολιτιστικό Κέντρο Ηρακλείου Κρήτης».** Έγινε ανάθεση της μελέτης μετά από πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό τη δεκαετία του '80. Αφού μεσολάβησαν συνεχείς καθυστερήσεις και παρεμβάσεις

που μας βασάνισαν επί 41 χρόνια(!), το έργο ολοκληρώθηκε επιτέλους το 2021....

Μετά από τις παραπάνω σκέψεις, ας αναφέρω και μερικές ακόμα, για τον τρόπο με τον οποίο φαίνεται να αντιμετωπίζουμε ως «εντεταλμένοι» διαμορφωτές, ή δάσκαλοι και δασκάλες της αρχιτεκτονικής, τη σημερινή πολωτική συγκυρία.

Σκέψεις που με οδηγούν να θεωρήσω καταρχήν ως **θετικό** τον ευρύ ζωντανό διάλογο που βρίσκεται σήμερα εν εξελίξει, για πρόσφατα κορυφαίας τάξης ζητήματα της ιστορικής αρχιτεκτονικής μας, καθώς και για υλοποιημένες νέες δημόσιες εφαρμογές της, ενσωματωμένες σε κεντρικά σημεία της σύγχρονης πόλης. Πιο ειδικά, αντιλαμβάνομαι τον διάλογο αυτό ως φυσική ένδειξη κοινωνικής (και όχι μόνο αρχιτεκτονικής) ευαισθησίας. Καθώς πραγματοποιείται δυναμικά **ως εξαίρεση** στους ασύμβατους μονόλογους, ή ακόμη και στην πνευματική ιδιότητα που συχνά χαρακτηρίζουν την τρέχουσα περίοδο.

Ολοκληρώνω την παρέμβασή μου διατυπώνοντας τις εξής **παρατηρήσεις**, ταυτοχρόνως και προσωπικές **διερωτήσεις**.

Παρατηρώ και διερωτώμαι λοιπόν:

- Πώς και γιατί εκδηλώνεται ξαφνικά, τόσο γενικευμένη συλλογική ευαισθησία και διαβούλευση για την αρχιτεκτονική, **θεωρημένη όμως αποκλειστικά ως οι -μετρημένες στα δάκτυλα- επιλεγμένες, μοναδικές σε σημασία αλλά και προβολή, εκφάνσεις της;**

Θα μου απαντήσετε ίσως ότι -φυσικά- τούτο συμβαίνει ακριβώς επειδή **είναι** πράγματι επιλεγμένες και μοναδικές σε σημασία. Και γι' αυτό -επίσης φυσικά- αξίζουν να αποτελέσουν το ένα και μοναδικό «κέντρο του κέντρου» της προσοχής μας.

Όμως, έστω και αν αυτό θεωρηθεί αναπόφευκτο, άλλο τόσο διερωτώμαι:

- Δεν είναι άραγε εξίσου σημαντική (λόγω της συλλογικής θετικής ή αρνητικής παιδαγωγίας που ασκεί) η **διαρκής γέννηση «καλής», ή «τρέχουσας», ή «μη-καλής», ή ακόμα και «εξαιρετικής»** σύγχρονης αρχιτεκτονικής;

Όμως γι' αυτήν την -συχνά, αδίκως θεωρούμενη ως «δεδομένη»- αρχιτεκτονική, ελάχιστος κριτικός λόγος και διάλογος για ελάχιστους γίνεται.

Φαίνεται ίσως ότι αρκούν οι δημόσιες παρουσιάσεις της μέσω εικόνων και μικρών κειμένων των δημιουργών της, καθώς και οι συμμετοχές και βραβεύσεις της σε διαγωνισμούς γνωστών αρχιτεκτονικών περιοδικών ή φορέων(!).

Ενώ την ίδια ώρα, όχι μόνο εξαιρετικές, αλλά ακόμη και **εμβληματικές (παλαιές ή νέες) αρχιτεκτονικές συνθέσεις** δεν υλοποιήθηκαν, ούτε -ίσως- θα υλοποιηθούν ποτέ. Ή σώζονται κάποια κτισμένα τεμαχισμένα κτιριακά μέλη τους. Ή παραμένουν επί χρόνια στα «χαρτιά» των Τεχνικών Υπηρεσιών του Δημοσίου. Και γι' αυτό -αλλά όχι μόνο- τα καλύπτει άγνοια, αδιαφορία και σιωπή. Ίσως είναι ο λόγος που τις νιώθουμε να πλανώνται στον χρόνο και τον χώρο σαν σιωπηλά φαντάσματα, ταραζώντας τον ύπνο και τη συνείδησή μας. Και μετά να χάνονται, έως την επόμενη φορά.....

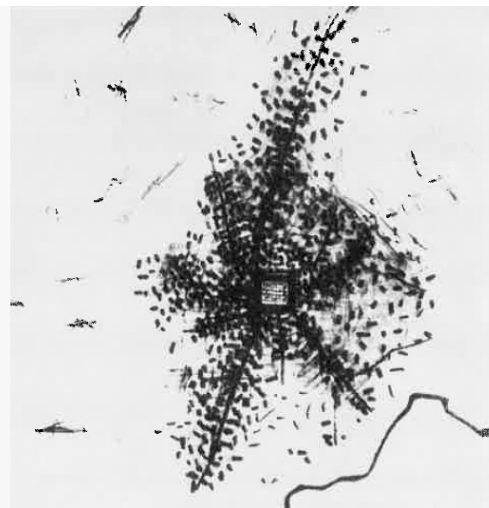
(Αναφέρω ένα μόνο τέτοιο -παλαιό- παράδειγμα: Το «**Πνευματικό Κέντρο Αθήνας**» και το μοναδικό υλοποιημένο απόκομμά του. Εννοώ το «**Ωδείο**», που η σημερινή αρχιτεκτονική κοινότητα πολύ ορθώς θαυμάζει, αλλά -νομίζω- ως μεταχρονολογημένο «μνημόσυνο» προς τον δημιουργό του, Ιωάννη Δεσποτόπουλο).

(α)

(β)

(γ)

Σκίτσα Ιωάννη Δεσποτόπουλου:

Η σταδιακή εξέλιξη του Ανθρώπου:

Από την εποχή των περιπλανήσεων του **νομαδικού βίου** μέσα στην άναρχη, ανοίκεια «**Φυσική Τάξη**» (α), στην κανονιστική, οικειοποιήσιμη «**Αρχιτεκτονική Τάξη**» των σκεπτόμενων ενεργών πολιτών **μιας Κοινότητας**. Η γέννηση και συμβολική σημασία της «**Αρχαίας Αγοράς**» (β-γ).

Το «Τετράγωνο»: Ένα **αρχέτυπο** του (αρχιτεκτονικού) «**Χώρου -Δοχείου**».

Η χρήση της **Γεωμετρίας** ως συμβολικού δείγματος μετάβασης από την ενστικτώδη, στην έλλογη, πεπαιδευμένη αρχιτεκτονική πράξη.

(Ερμηνεία του νοήματος των εικόνων από τον Τ.Μ, με όλο τον σεβασμό προς τον δάσκαλό του).

Σε σχέση με τα παραπάνω σκίτσα, να προσθέσω, από προσωπική γνώση μου, το εξής: Ότι ο Δεσποτόπουλος (εκ φύσεως «**συνθέτης-ενωτικός**», αλλά και εξαιρετικά **κατηρητισμένος** σε αναφορά με την παγκόσμια Ιστορία) θεωρούσε ειδικά την «**Αρχαία Αγορά**» ως το **ιδεολογικό πρότυπο** της πρότασής του για το «**Πνευματικό Κέντρο**».

Περίεργως όμως, αυτή η **Ιδέα** του δεν φαίνεται να έπεισε την -τότε- **αρχιτεκτονική κοινότητα** (δηλαδή την -τότε- «**Σύγχρονη Αγορά**»)!

Κάτι που φανερώνουν τα ελάχιστα παραδείγματα **νηφάλιου κριτικού λόγου** που διατυπώθηκε για την πρόταση αυτή, σε αντίθεση με τον γενικευμένο «**καβγά**» που έλαβε χώρα εξ αφορμής της. Με αποτέλεσμα -όπως συχνά καταλήγουν τέτοιες καταστάσεις- η **εμβληματική αυτή Ιδέα να πάει χαμένη**.

Πώς και γιατί συμβαίνουν (αλλά και τι σημαίνουν) αυτά τα «**παράδοξα**» που δεν φαίνεται να απασχολούν παρά ελάχιστους; Ούτε φυσικά διερευνώνται ή ερμηνεύονται σε αναφορά με την **κακοδαιμονία** που επιφύλαξε και εξακολουθεί να επιφυλάσσει η μοίρα(;) σε ειδικές εκφάνσεις τής σύγχρονης αρχιτεκτονικής μας; Πάντως με «**μνημόσυνα**» και μόνο, αυτό το -ανάλογης αξίας- **σχολάζον αρχιτεκτονικό κεφάλαιο** πιστεύω ότι δεν θα βρει τη θέση που του αξίζει, όχι μόνο στη ζωή, αλλά και στην **αρχιτεκτονική ιστορία** του τόπου.

Αντιθέτως, θα αναφύεται (υπ' ευθύνη των ίδιων των δρώντων αρχιτεκτόνων εφαρμογής!) συνεχώς το ερώτημα, αν υπάρχει αξιολογή -ή έστω «**σκέτη**»- **σύγχρονη δημόσια ή ιδιωτική ελληνική αρχιτεκτονική**. Κάτι που φαίνεται μερικές φορές να ισχυρίζονται ακόμα και ειδικοί επαΐοντες Ταγοί της.

Αλλά εάν πράγματι συμβαίνει αυτό, τότε: (α) **πώς** και **από ποιους** σχεδιάζεται και υλοποιείται ο όποιος (εντόπιος) δομημένος αρχιτεκτονικός χώρος; και αντιστοίχως (β) **πώς** και από ποιους **προστατεύεται** ο όποιος (εντόπιος) φυσικός υπαίθριος χώρος;

- **Εντέλει, τι νοείται γενικότερα ως σύγχρονη αξιολογη αρχιτεκτονική;**

Μάλιστα, τι νόημα έχει αποκτήσει αυτός ο όρος σε αναφορά με τον τόπο μας ή εκείνον του διεθνούς χώρου; (Ανθρώπινο; μετα-ανθρώπινο!; συμπαντικό!;!)

Και μια ακόμη διερώτηση, ως συμπλήρωμα αυτού του «**εντέλει**»:

- **Πώς** και **γιατί** συνέπεσε ότι -ξαφνικά, όπως ήδη αναφέρθηκε- τόσο πολλοί συζητούμε σήμερα με πάθος,

αλλά **μόνο για τα ολίγα** «υψηλά και αιώνια» (καθώς και για τα «πεδινά, πρόσφατα και επιλεγμένα»);

Ενώ αντιστρόφως αποσιωπώνται ή αποφεύγονται τα καθημερινά **«κοινά και κύρια»** («καλά» ή «μη-καλά») που εμείς οι κρίνοντες δημιουργούμε ή ορθότερα **δημιουργήσαμε** μέχρι την κρίση και την πανδημία; Δηλαδή, αυτά που επί χρόνια και χρόνια συγκρότησαν και συγκροτούν την καθημερινή αρχιτεκτονική που μας περιβάλλει.

«Κοινά και κύρια», «καλά ή μη-καλά», «μεγάλα ή μικρά», από πεπαιδευμένους ή εμπειροτέχνες, ή ακόμα και από πρόθυμους «promoters» ή «influencers»(!) της αρχιτεκτονικής, κατά την ευρεία θεώρησή της. Τα οποία -αν και υπάρχουν- εντούτοις απουσιάζουν από το προσκήνιο της επιλεκτικής κριτικής μας.

Ιδού κάποια (νομίζω όχι ασήμαντα) θέματα και ανάλογες προσωπικές σκέψεις για τη σημερινή αρχιτεκτονική συγκυρία. Σκέψεις που συμπληρώνουν τους τρέχοντες προβληματισμούς στους οποίους αναφέρθηκα στην αρχή. Είτε αυτοί λειτουργούν ως ήρεμοι κριτικοί διάλογοι που **ενώνουν** τους διαλεγόμενους, είτε λειτουργούν ως «καβγάδες» αντιμαχόμενων ομάδων, που τους χωρίζουν.

Και τούτο, παρότι το **«καλό»** (πάντα ως μειοψηφία -ταυτοχρόνως όμως και ως **η ουσία της ζωής**) επιβιώνει ακόμα και μέσα στον **«δημόσιο καβγά»!** Που και αυτός συνεχίζει απτόητος να γεννά το αντίθετο, δηλαδή και άλλους «καβγάδες»!!

- Αποτολμώ εδώ μια **«διαπίστωση»** και -μετά- μια **«πρόταση»**:

(α) Σε αναφορά με τη «διαπίστωση»: Πιστεύω ότι ενώ οι **«δημόσιοι καβγάδες»** μάλλον δεν οδηγούν πουθενά εκτός από την αέναη συνέχισή τους, οι **ήρεμοι κριτικοί διάλογοι** ίσως προαναγγέλλουν κάτι ελπιδοφόρο για το μέλλον. Γι' αυτό όμως χρειάζονται δύσκολες προϋποθέσεις.

(β) Σε αναφορά με την «πρόταση»: Ως κύρια τέτοια προϋπόθεση θα μπορούσε να είναι η επίμονη προσπάθεια **να ψάξουμε, να βρούμε και να αναδείξουμε, κυρίως την «καλή καγαθή» αρχιτεκτονική**, ως υπάρχον (αλλά συνήθως όχι προφανές) **πολύτιμο παιδαγωγικό κεφάλαιο**.

Να τη βρούμε, όχι απλώς ως εικόνα, αλλά -κυρίως- ως **υλοποιημένη εφαρμογή επιτόπου του έργου**. Ας την εκτιμήσουμε για ό,τι προσφέρει **ως Ιδέα**, όχι μόνο στον κάτοικό της, αλλά και σε όλον τον κόσμο, χωρίς «ανταμοιβή» ή «βραβείο».

Ταυτοχρόνως, ας συνομιλήσουμε μεταξύ μας με ευρύ (και όχι συγκρουσιακό) πνεύμα, με αντικείμενο **αυτήν** την αρχιτεκτονική και όχι μόνο με την **αντίθετή** της. Αυτήν, που δικαίως τόσο πολύ μας απασχολεί, αλλά -κατά περίεργο τρόπο- φαίνεται συχνά πολύ «ελκυστική» σε πολλούς! Με αποτέλεσμα, όπως ήδη αναφέρθηκε, «να αυξάνεται και να πληθύνεται», να γίνεται **μεταδοτική** όπως ο γνωστός ιός!

Από την άλλη μεριά, το «καλό καγαθό» προσφέρεται από μόνο του να λειτουργήσει -ως εκ της φύσεώς του- **συνθετικά-ενωτικά**, καθώς δεν είναι ένα και μοναδικό. Είναι αρχέτυπη, διαρκής, συλλογική αξία που, κατά κάποιον τρόπο, **ενδιαυτεί στη σκέψη όλων των ανθρώπων**. Δεν μας είναι λοιπόν απολύτως άγνωστο ή (νοητικά) απροσπέλαστο.

(Και τούτο, παρότι ο συγκεκριμένος μυστηριώδης «αρχαϊκός» όρος συχνά υποτιμάται ως ασαφής, επιστημονικά μη δόκιμος, απλοϊκός, ακόμη και ηθικοπλαστικός ως παρελθούσης χρήσεως. Ενώ αντιθέτως, από πλευράς μου πιστεύω ότι οι παραπάνω ενστάσεις αποτελούν **παρερμηνείες** της νοηματικής ευρύτητας και πολυσημίας που πραγματικά τον χαρακτηρίζουν ως «δυσκολοκατάκτητη» ανθρωποκεντρική αξία).

Ας αναζητήσουμε -αλλά και ενισχύσουμε- λοιπόν αυτό το «καλό καγαθό» αρχιτεκτονικό, ατομικό και συλλογικό μας «κεκτημένο». Γιατί μας είναι απαραίτητο, ως ισχυρή σταθεροποιητική αξία, ειδικά στην παρούσα οργισμένη και κατακερματισμένη φάση «Όλων απέναντι σε Όλους».

Αρκεί να έχουμε την ισχυρή βούληση, την επιθυμία, την αντοχή, την ηρεμία, ως -αναγκαίες γι' αυτόν τον σκοπό- προϋποθέσεις ανθρωπίνης συνάντησης, επικοινωνίας, δημιουργίας....

Τάσος Μπίρης,
28 Μαΐου 2021

Παραπομπές

¹ <https://www.archetype.gr/blog/arthro/ta-pathi-tis-monternas-ellinikis-architektonikis>

² βλ. Group “Athenian modernism /Αθηναϊκός μοντερνισμός”, 28 Ιουνίου 2017 facebook

<https://https://www.facebook.com/groups/24845613947/permalink/https://www.facebook.com/groups/24845613947/permalink/10155447307763948>